

Η θεολογική σκέψη του π. Afanassieff (1893 - 1966)

/ Πεμπτούσία

Image not found or type unknown

Παρίσι, 1950: Καθηγητές και φοιτητές του Institut Theologie Orthodoxe Saint-Serge. Ο π. Νικόλαος Αφανάσιεφ (ο. Афанасьев, Николай Николаевич) βρίσκεται στην πρώτη σειρά (κάθεται) δεύτερος από αριστερά. (Φωτ.: <http://antimodern.ru/afanasief/>)

Εξ αρχής θα σημειωθεί ότι μεταξύ των θεμελιωδών εννοιών που καθορίζουν την σκέψη και τις συναφείς προσεγγίσεις του Afanassieff είναι πρώτον η έννοια της «διακονίας», δεύτερον το γεγονός της «ευχαριστιακής σύναξης» και τρίτον η παρουσία «των δωρεών του Αγίου Πνεύματος». Αλλά, εκτός αυτών, η έννοια που χαρακτηρίζει την σκέψη και την ζωή του Ρώσου θεολόγου και που είναι περισσότερο γνωστή στους θεολογικούς κύκλους, είναι η «ευχαριστιακή εκκλησιολογία»[21].

Όσον αφορά την «διακονία» ο Afanassieff επισημαίνει ότι «εκεί όπου υπάρχει διακονία, υπάρχει το Άγιον Πνεύμα· και εκεί όπου δεν υπάρχει διακονία, δεν υπάρχει ούτε Άγιον Πνεύμα ούτε ζωή»[22]. Επειδή ο Afanassieff θεωρεί θεμελιώδη

την έννοια της «διακονίας», όπως ήδη ανέφερα, ισχυρίζεται εν συνεχεία ότι «όπου δεν υπάρχει ευχαριστιακή σύναξη, εκεί δεν μπορεί να υπάρχει το βασίλειον ιεράτευμα των πιστών, αφού δεν υπάρχει καθόλου διακονία της Εκκλησίας»[23]. Κατά τον Afanassieff, το «βασίλειον ιεράτευμα», δηλαδή οι πιστοί μαζί με τον προεστώτα, έγινε η «βάση της ζωής της Εκκλησίας»[24]. Όσον αφορά την σχέση μεταξύ του «ιερατεύματος του λαού» και της «εκκλησιαστικής ιεραρχίας», ένα ζήτημα που έχει συζητηθεί δια μακρόν ιστορικά, ο Afanassieff ισχυρίζεται ότι «το ιεράτευμα του λαού του Θεού δεν προκύπτει από εκείνο της εκκλησιαστικής ιεραρχίας· αντιθέτως, το ιεράτευμα της εκκλησιαστικής ιεραρχίας προέρχεται από εκείνο»[25].

Συγκρίνοντας την διδασκαλία του Πέτρου προς αυτήν του Παύλου, ο Ρώσος συγγραφέας θεωρεί ότι ομοιάζουν, καθ' όσον γράφει ότι «η διδασκαλία του Πέτρου περί της Εκκλησίας ως “πνευματικού οίκου” είναι μία άλλη μορφή της διδασκαλίας του Παύλου περί της Εκκλησίας ως Σώματος του Χριστού»[26]. Για τον Afanassieff η Εκκλησία είναι «το Σώμα του Χριστού που φανερώνεται εν πληρότητι σε κάθε ευχαριστιακή σύναξη της τοπικής εκκλησίας»[27]. Παρέχει δε ο Ρώσος θεολόγος την διευκρίνιση ότι «η Εκκλησία θεμελιώθηκε επί του Πέτρου δια του Χριστού και όχι δια του Πέτρου»[28].

Επανερχόμενος πολλές φορές στα περί της διοικήσεως των εκκλησιαστικών πραγμάτων, και παρά το ότι «οι λαϊκοί δεν συνδιοικούν με τον επίσκοπο»[29], ο Afanassieff τονίζει γενικότερα ότι «ο επίσκοπος δεν μπορεί να υπάρχει χωρίς τον λαό και αντιστρόφως»[30]. Απήχηση της διατυπώσεως αυτής θα συναντήσει κανείς στην τοποθέτηση του Μητρ. Ιωάννου Ζηζιούλα ότι «ο ένας, δηλαδή ο επίσκοπος, δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τους πολλούς, την κοινότητα, και οι πολλοί δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς τον ένα»[31].

Αλλά και ο Afanassieff επαναλαμβάνει πολλές φορές ότι «ως σύναξη του λαού του Θεού η Εκκλησία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς εκείνον ή εκείνους που στέκονται ενώπιον του Θεού ως επικεφαλής του λαού»